DOI: https://doi.org/10.28925/2412-0774.2026.3.7

УДК 378.046-021.68:811.111

Роман Павлюк
https://orcid.org/0000-0002-8957-6158
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної освіти та інклюзії,
заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи
Факультету психології та спеціальної освіти,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
бульв. Ігоря Шамо, 18/2, 02154, Київ, Україна
r.pavliuk@kubg.edu.ua

АНГЛІЙСЬКА МОВА НАУКОВОГО СПІЛКУВАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ: РІВЕНЬ ВОЛОДІННЯ ТА ЗМІСТ НАВЧАННЯ

У статті обґрунтовано мінімально достатній рівень володіння англійською мовою здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та спроєктовано орієнтовний зміст дисципліни «Англійська мова в науковому спілкуванні» для спеціальностей «Психологія» і «Спеціальна освіта». Застосовано аналіз і систематизацію нормативно-правових документів та наукових джерел, порівняльний аналіз Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, порівняння нормативних вимог із дескрипторами CEFR, а також педагогічне проєктування і моделювання. Встановлено, що законодавство України та стандарти вищої освіти не визначають єдиного рівня володіння іноземною мовою для докторів філософії за шкалою CEFR, проте передбачають здатність використовувати академічну іноземну мову в професійній діяльності й дослідженнях, працювати в міжнародному контексті, опрацьовувати наукову інформацію, презентувати й обговорювати результати досліджень та готувати наукові публікації. Зіставлення цих вимог із дескрипторами аудіювання, читання, говоріння, письма, лексичного діапазону та граматичної правильності дало підстави визначити рівень B2 як мінімально достатній орієнтир іншомовної компетентності аспірантів. Обґрунтовано, що мовні знання й мовленнєві навички мають формуватися не ізольовано, а як засоби академічної та професійної наукової комунікації. Запропонований зміст дисципліни структуровано за трьома взаємопов'язаними напрямами: академічне письмо; аналітико-інтерпретаційна робота з іншомовними джерелами; усна презентація результатів дослідження та наукова взаємодія. Запропонована структура курсу орієнтована на розвиток умінь доброчесно працювати з міжнародними джерелами, створювати академічні тексти й представляти результати досліджень; її ефективність потребує експериментальної перевірки.

Ключові слова: *академічне письмо, англійська мова наукового спілкування, доктор філософії, зміст навчання, іншомовна компетентність, рівень B2, Психологія, Спеціальна освіта.*

ВСТУП

Інтеграція української науки до Європейського дослідницького простору, розширення міжнародної академічної мобільності та зростання обсягів англомовної наукової інформації посилюють значення іншомовної підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Для сучасного дослідника володіння іноземною мовою є необхідною умовою

© Павлюк Роман, 2026

пошуку й критичного опрацювання фахових джерел, представлення результатів власного дослідження, підготовки наукових публікацій, участі в міжнародних конференціях і професійної взаємодії з представниками світової академічної спільноти. Відповідно, іншомовна підготовка в аспірантурі має бути зорієнтована не лише на вдосконалення загальних мовних і мовленнєвих умінь, а передусім на їхнє застосування в професійній, академічній та науково-дослідній діяльності.

Нормативне підґрунтя такої підготовки визначено низкою документів. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами), передбачає спрямованість освітньо-наукової програми на досягнення результатів, що відповідають восьмому рівню Національної рамки кваліфікацій (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341), яка пов'язує відповідний кваліфікаційний рівень зі здатністю здійснювати професійну комунікацію, представляти результати досліджень і взаємодіяти в академічному та професійному середовищі.

Додаткового значення іншомовна підготовка набуває в контексті вимог академічної доброчесності. Закон України «Про академічну доброчесність» від 18 грудня 2025 р. № 4742-IX зобов'язує суб'єктів наукової діяльності зазначати джерела використаної інформації, аналізувати надійність і достовірність вихідних даних та раніше отриманих наукових результатів, а також чітко розмежовувати власні результати і результати інших дослідників. Особливо важливою для роботи з іншомовними джерелами є норма, відповідно до якої оприлюднення перекладу іншомовного твору або його частини без зазначення автора перекладеного твору визнається академічним плагіатом. Отже, здатність точно розуміти, критично аналізувати, перекладати, цитувати, перефразовувати й узагальнювати іншомовні наукові тексти є не лише складником професійної компетентності дослідника, а й необхідною умовою дотримання академічної доброчесності.

Водночас аналіз нормативних документів засвідчує відсутність єдиної загальнодержавної норми, яка встановлювала б для всіх здобувачів ступеня доктора філософії конкретний мінімальний рівень володіння іноземною мовою за шкалою Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Така невизначеність ускладнює встановлення обґрунтованих вхідних вимог до іншомовної підготовки аспірантів, проєктування змісту відповідних освітніх компонентів та визначення очікуваних результатів навчання.

Зіставлення нормативно визначених завдань підготовки доктора філософії з дескрипторами Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти дає підстави розглядати рівень B2 як мінімально достатній орієнтир для здійснення професійної наукової комунікації. На цьому рівні користувач мови здатний розуміти основні положення складних і фахових текстів, брати участь у професійних дискусіях, створювати чіткі й аргументовані письмові повідомлення та представляти власну позицію (Council of Europe, 2020). Однак нормативне, змістове й функціональне обґрунтування такого рівня як вихідної передумови іншомовної підготовки аспірантів залишається недостатньо розробленим (Павлюк, Когут, 2019).

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена потребою визначити мінімально достатній рівень володіння іноземною мовою здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня та конкретизувати його характеристики відповідно до завдань професійної наукової комунікації, роботи з іншомовними джерелами і дотримання академічної доброчесності та на цій основі спроєктувати орієнтовний зміст для програми вивчення англійської мови в науковому спілкуванні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема іншомовної підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня посідає важливе місце в сучасних педагогічних та лінгводидактичних дослідженнях. Науковці розглядають її переважно в контексті формування здатності аспірантів здійснювати професійну й академічну комунікацію, працювати з міжнародними фаховими джерелами та представляти результати власних досліджень іноземною мовою.

© Павлюк Роман, 2026

Так, М. Огреніч (2021) у своєму дослідженні вказує, що іншомовне спілкування є важливим компонентом академічної діяльності науковців та включає такі складові: вивчення англійської мови як способу оволодіння спеціальністю та як засобу професійного спілкування. Таке тлумачення мети вивчення іноземної мови на третьому (освітньо-науковому) рівні відзначає наукову та академічну складники іншомовного спілкування.

Суголосним у цьому контексті є дослідження О. Резунової (2019), яка наголошує, що сучасний дослідник повинен володіти таким рівнем наукового мовлення, який дозволить йому грамотно написати та структурувати власну наукову статтю, монографію чи дисертацію згідно з міжнародними вимогами, укласти список цитованих джерел для своєї праці, правильно оформити матеріали доповіді для виступу на міжнародній конференції чи симпозіумі, достойно представити усну доповідь.

Деякі дослідники вказують на доцільність використання підходів «English for specific purposes» (ESP) та «Content and Language Integrated Learning» (CLIL), сутність яких полягає в чіткому окресленні необхідних здобувачам знань і умінь для ефективного виконання професійних обов'язків із застосуванням англійської мови, виявленні браку лінгвістичних знань і засобів їхньої компенсації, виокремленні індивідуальних особливостей пристосування до процесу опанування знань з англійської мови та врахуванні побажань здобувачів, а також конкретизації кола лексико-граматичних знань у контексті дисципліни (Данілавічютє, 2025).

На думку Н. Теличко та Т. Кравченко (2024), опанування англомовної наукової комунікації передбачає ознайомлення з нормами та канонами англомовного наукового письма та розвиток вмінь представляти свої наукові досягнення. Формування умінь та навичок володіння стратегіями та тактиками міжкультурної науково-академічної комунікації сприяє ефективному застосуванню особливостей англомовного наукового письма. Спрямованість на практичний аспект формування англомовної академічної компетенції полягає в підготовці здобувачів до науково-дослідної роботи, опрацюванні міжнародних фахових джерел та написанні наукових текстів різних жанрів (Теличко, Кравченко, 2024).

У зарубіжних дослідженнях іншомовна компетентність розглядається як важливий складник наукової культури та дослідницької підготовки здобувачів. Зокрема, J. Tarango et al. (2025) визначають розуміння англійської мови як одну з восьми ключових академічних компетентностей вступників до докторських програм. Результати оцінювання 48 вступників засвідчили її зв'язок із письмовою комунікацією та іншими складниками дослідницької підготовки, що актуалізує необхідність діагностування вхідного рівня англійської мови аспірантів і врахування отриманих результатів під час проєктування змісту їхньої подальшої іншомовної підготовки.

Значення англійської мови для здійснення наукової діяльності розкрито також у дослідженні K. Si et al. (2025). За результатами бібліометричного аналізу автори визначають володіння англійською мовою як важливу передумову доступу до актуальних наукових знань, представлення результатів досліджень і міжнародної співпраці. Водночас вони наголошують, що англійська мова наукового дискурсу істотно відрізняється від повсякденної, тоді як наявні дослідження переважно зосереджені на її аудиторному викладанні, а не на використанні в реальній дослідницькій діяльності. Це зумовлює потребу в професійно орієнтованій іншомовній підготовці аспірантів, зміст якої має визначатися конкретними завданнями наукової комунікації.

Одним із перспективних складників такої підготовки є мовна медіація. A. Bausells Espín, G. Alonso (2024) обґрунтовують доцільність її включення до навчання англійської мови професійного спрямування як одного зі способів комунікативної діяльності, визначених CEFR. Результати проведеного ними педагогічного втручання засвідчили позитивне сприйняття студентами впливу мовної медіації на засвоєння фахової лексики й граматики, розвиток усної та письмової комунікації, а також формування вмінь адаптувати складну інформацію до потреб співрозмовника. Відповідно, зміст англомовної підготовки аспірантів доцільно доповнити завданнями з перефразування, узагальнення, пояснення наукової інформації та її адаптації для фахової і нефахової аудиторії.

© Павлюк Роман, 2026

Важливе місце у професійній науковій комунікації посідає також письмова аргументація. K. Morris et al. (2024), узагальнивши результати 260 досліджень, обґрунтовують необхідність інтеграції мовної та наукової підготовки. На думку авторів, наукова аргументація має передбачати не лише виклад фактів і доказів, а й урахування різних позицій, особливостей адресата та риторичної організації тексту. Дослідники підкреслюють значення змістового й мовного структурування, педагогічної підтримки, зворотного зв'язку та поетапного редагування аргументованих текстів. Отже, до змісту академічного письма аспірантів варто включити формулювання тез, добір і критичне оцінювання доказів, побудову логічного обґрунтування та адаптацію наукової аргументації до цільової аудиторії.

Практико-орієнтований характер іншомовної підготовки розкрито в дослідженні I. Torrijos-Martí (2026), присвяченому симуляційному навчанню фахової англійської мови. Встановлено, що участь у повторюваних професійно спрямованих симуляціях сприяє розвитку впевненості, професійної компетентності та готовності здобувачів до іншомовної комунікації в емоційно й етично складних ситуаціях. Результативність такого навчання забезпечують реалістичність і повторюваність симуляцій, попередня підготовка та співпраця учасників. Зазначене підтверджує доцільність контекстного формування іншомовної компетентності аспірантів шляхом моделювання ситуацій професійної та наукової взаємодії.

Аналіз останніх досліджень засвідчує, що іншомовна підготовка здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня має професійне й академічне спрямування та передбачає розвиток здатності опрацьовувати міжнародні фахові джерела, створювати наукові тексти різних жанрів і представляти результати власних досліджень у міжнародному науковому середовищі. Водночас недостатньо дослідженим залишається питання визначення вхідного рівня володіння іноземною мовою, необхідного для ефективного формування зазначених компетентностей, відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. З огляду на це подальший виклад дослідження спрямовано на обґрунтування мінімально достатнього рівня іншомовної підготовки здобувачів ступеня доктора філософії та визначення його змістових характеристик у контексті професійної наукової комунікації.

Наукова новизна дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні рівня B2 як мінімально достатнього орієнтира для опанування англійської мови наукового спілкування шляхом зіставлення функціональних вимог стандартів підготовки докторів філософії зі спеціальностей «Психологія» і «Спеціальна освіта» з дескрипторами CEFR. На цій основі конкретизовано принцип добору змісту дисципліни: навчальні теми й завдання пов'язано з типовими видами дослідницької діяльності аспірантів цих спеціальностей – аналізом фахових джерел, підготовкою наукових текстів, представленням і обговоренням результатів власного дослідження.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні мінімально необхідного вхідного рівня володіння англійською мовою здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти на основі аналізу нормативно-правових документів і Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти та проєктуванні орієнтовного змісту програми навчальної дисципліни «Англійська мова в науковому спілкуванні», спрямованої на формування іншомовної професійної й академічної комунікативної компетентності аспірантів.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення поставленої мети використано комплекс теоретичних методів: аналіз і систематизацію нормативно-правових документів, що регулюють підготовку здобувачів ступеня доктора філософії; порівняльний аналіз Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти для визначення змістових характеристик рівнів володіння іноземною мовою; порівняння та зіставлення нормативних вимог з дескрипторами мовних рівнів для обґрунтування мінімально необхідного рівня іншомовної підготовки аспірантів; узагальнення результатів наукових досліджень з проблем іншомовної академічної та професійної

© Павлюк Роман, 2026

комунікації; педагогічне проєктування і моделювання – для розроблення орієнтовного змісту програми навчальної дисципліни «Англійська мова в науковому спілкуванні».

Процедура зіставлення складалася з трьох етапів. Спочатку з нормативних документів було виокремлено функціональні вимоги до іншомовної діяльності здобувачів: опрацювання наукових джерел, представлення й обговорення результатів дослідження, підготовка наукових текстів і професійна взаємодія в міжнародному середовищі. Далі кожну вимогу співвіднесено з відповідними видами мовленнєвої діяльності та шкалами CEFR: читанням, аудіюванням, усним мовленням, письмом, лексичним діапазоном і граматичною правильністю. На завершальному етапі порівняно дескриптори суміжних рівнів B1, B2 і C1, щоб визначити найнижчий рівень, характеристики якого загалом дозволяють виконувати зазначені завдання самостійно.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

На сьогодні в Україні немає жодного документу, який би чітко визначав рівень володіння англійською мовою здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR). Проте низка нормативних документів встановлюють рівень володіння тими чи тими знаннями, навичками та уміннями у контексті володіння рівнем англійської мови в науковому спілкуванні.

Основним документом у підготовці докторів філософії є Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» (№ 261 від 23 березня 2016 р.) (зі змінами).

В актуальній редакції (№ 426 від 08 квітня 2025 р.) цей документ передбачає підготовку за освітньо-науковою програмою, спрямованою на досягнення 8-го рівня Національної рамки кваліфікацій, але не називає конкретного рівня англійської за шкалою CEFR – B1, B2 чи C1. У попередній редакції Порядку вимагалося здобути мовні компетентності, достатні для: представлення й обговорення результатів наукової роботи іноземною мовою, усного та письмового професійного спілкування, розуміння іншомовних наукових текстів (Постанова КМУ, 2016).

Національна рамка кваліфікацій встановлює для рівня доктора філософії відповідність на 8-му рівні Національної рамки кваліфікацій. Для цього рівня встановлено загальні комунікативні результати: вільне спілкування з питань професійної та наукової діяльності, представлення і захист результатів досліджень, використання академічної української та іноземної мови (Постанова КМУ, 2011). Проте Національна рамка кваліфікацій описує необхідну компетентність функціонально, але не прирівнює її безпосередньо до B2 або C1 CEFR.

Важливим документом у цьому контексті є також Стандарт вищої освіти за конкретною спеціальністю, який передбачає формування певних компетентностей та результатів навчання, який може передбачати вимоги до рівня володіння англійською мовою на конкретному рівні CEFR. Оскільки в нашому випадку розглядаються два стандарти вищої освіти для третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальності 053 Психологія та 016 Спеціальна освіта, за новими шифрами відповідно С4 і А6, вважаємо доцільним їх проаналізувати.

У Стандарті вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальності 053 «Психологія», затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2022 р. № 646, конкретного рівня володіння іноземною мовою за шкалою CEFR не встановлено. Іншомовний складник підготовки представлений насамперед у загальній компетентності ЗК2 – «здатність працювати в міжнародному контексті». Безпосередньо вимоги до практичного застосування іноземної мови відображено у програмному результаті навчання РН9, відповідно до якого здобувач повинен уміти вільно презентувати й обговорювати з фахівцями та нефахівцями результати досліджень, наукові й прикладні проблеми психології державною та іноземною мовами, а також готувати результати досліджень у вигляді наукових публікацій.

© Павлюк Роман, 2026

Стандарт орієнтує іншомовну підготовку аспірантів-психологів на опрацювання міжнародної фахової інформації, використання професійної термінології, представлення й обговорення результатів досліджень та підготовку наукових публікацій (Стандарт вищої освіти, 2022).

У Стандарті вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта», затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 1 грудня 2023 р. № 1470, конкретний рівень володіння іноземною мовою за шкалою CEFR також не визначено. Водночас іншомовна складова представлена в ньому більш розгорнуто. Загальна компетентність ЗК04 передбачає здатність працювати в міжнародному контексті, а ЗК03 – здатність до пошуку, оброблення та аналізу наукової інформації з різних джерел (Стандарт вищої освіти, 2023).

На відміну від стандарту зі спеціальності 053 «Психологія», у стандарті зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта» іншомовну наукову комунікацію закріплено не лише на рівні загальної, а й на рівні спеціальної компетентності. СК05 визначає здатність розробляти проєкти у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти й управляти ними, а також презентувати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та іноземною мовами (Стандарт вищої освіти, 2023). Відповідний програмний результат навчання РН08 передбачає здатність вільно презентувати й обговорювати з фахівцями, широкою науковою спільнотою та суспільством загалом українською й іноземною мовами результати досліджень, наукові та прикладні проблеми освіти, а також оприлюднювати результати власних досліджень у наукових публікаціях у провідних вітчизняних і міжнародних виданнях (Стандарт вищої освіти, 2023).

Хоча обидва стандарти використовують характеристики «вільно презентувати та обговорювати» й «використовувати академічну іноземну мову», вони не співвідносять ці вимоги з певним рівнем CEFR.

Для визначення конкретного рівня варто описані вище вимоги співставити із Загальноєвропейськими рекомендаціями із мовної освіти (CERF), які містять характеристики всіх шести рівнів: A1, A2 – елементарний користувач; B1, B2 – самостійний користувач; C1, C2 – досвідчений користувач. На сьогодні офіційним актуальним джерелом є видання Ради Європи Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume (2020). Воно містить повний оновлений набір дескрипторів і замінює набір дескрипторів редакції 2001 р. Представимо його в Таблиці 1.

Таблиця 1

Дескриптори за рівнями володіння іноземною мовою

Рівень	Аудіювання	Читання	Говоріння	Письмо
A1	Розпізнає знайомі слова й найпростіші фрази про себе, сім'ю та найближче оточення, якщо говорять повільно і чітко.	Розуміє знайомі назви, слова та дуже прості речення, наприклад на оголошеннях, плакатах і в каталогах.	Простими фразами описує місце проживання і знайомих людей. Бере участь у простій розмові, якщо співрозмовник говорить повільно, повторює та допомагає сформулювати думку.	Пише окремі прості фрази й речення.
A2	Розуміє фрази й найуживанішу лексику щодо особистої інформації, сім'ї, покупок, місцевості та роботи. Сприймає основний	Читає дуже короткі прості тексти; знаходить конкретну інформацію в оголошеннях, меню,	Низкою простих фраз описує сім'ю, людей, житлові умови, освіту та роботу. Спілкується у простих типових ситуаціях, які потребують	Створює низку простих фраз і речень, поєднаних словами «і», «але», «тому що».

© Павлюк Роман, 2026

	зміст коротких і чітких повідомлень.	розкладах тощо; розуміє короткі особисті листи.	безпосереднього обміну інформацією.	
B1	Розуміє основний зміст чіткого стандартного мовлення на знайомі теми – робота, навчання, дозвілля. Розуміє основний зміст радіо- й телепрограм, якщо мовлення відносно повільне та чітке.	Розуміє тексти, побудовані переважно на повсякденній або професійній лексиці; розуміє опис подій, почуттів і бажань в особистих листах.	Зв'язно описує досвід, події, мрії, сподівання й цілі; коротко обґрунтовує думки та плани, переказує сюжет. Без підготовки підтримує розмову на знайомі теми.	Створює простий зв'язний текст на знайомі теми або теми особистого інтересу.
B2	Розуміє розгорнуті виступи й лекції, стежить за складною аргументацією на достатньо знайому тему. Розуміє більшість новин, актуальних програм і фільмів стандартною мовою.	Читає статті та доповіді із сучасних проблем, у яких автори обстоюють певну позицію; розуміє сучасну художню прозу.	Чітко й докладно висловлюється з широкого кола питань своєї сфери, пояснює позицію, переваги й недоліки варіантів. Досить вільно і спонтанно спілкується та бере активну участь у дискусії.	Створює чіткі докладні тексти, есе та звіти; передає інформацію й аргументує позицію «за» або «проти».
C1	Розуміє тривале мовлення, навіть якщо воно нечітко структуроване, а зв'язки лише маються на увазі; без значних зусиль розуміє телепрограми й фільми.	Розуміє довгі складні фактичні та художні тексти, відмінності стилю, спеціалізовані статті й технічні інструкції поза своєю галуззю.	Чітко й докладно викладає складні питання, поєднує підтеми та завершує виклад належним висновком. Висловлюється вільно і спонтанно, гнучко використовує мову для професійних цілей.	Створює чіткі, добре структуровані тексти; докладно розкриває складні питання, виділяє головне й добирає стиль відповідно до адресата.
C2	Без труднощів розуміє будь-яке усне мовлення – наживо або в записі, навіть у швидкому природному темпі, якщо має час звикнути до акценту.	Легко читає практично всі види текстів, зокрема абстрактні, структурно чи мовно складні професійні й художні тексти.	Створює чіткий, плавний і логічно структурований виклад, який допомагає слухачеві помітити й запам'ятати головне. Без зусиль бере участь у розмовах, точно передає найтонші смислові відтінки.	Створює чіткі, плавні тексти належного стилю – складні листи, звіти та статті з ефективною логічною структурою, а також резюме й огляди професійних або художніх творів.

Джерело: Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume, 2020, Appendix 2, pp. 177–179.

Для нашого дослідження іще важливим є вивчення характеристик кожного із рівнів у контексті мовної підготовки – лексика, граматика. Аналізуючи Common European Framework

© Павлюк Роман, 2026

of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume (2020), можна згрупувати описи в таблицю (див. Таблицю 2).

Таблиця 2

Шкали Vocabulary range, Grammatical accuracy і Vocabulary control

Рівень	Лексичний діапазон	Контроль лексики	Граматична правильність
A1	Базовий запас слів і фраз, пов'язаних із конкретними ситуаціями.	Окремого дескриптора немає.	Лише обмежений контроль кількох простих граматичних структур і засвоєних моделей речень.
A2	Достатній запас для базових комунікативних потреб, простих життєвих ситуацій і типового повсякденного спілкування.	Контролює вузький лексичний запас, необхідний для конкретних повсякденних потреб.	Правильно використовує деякі прості конструкції, але систематично припускається базових помилок. Попри це, зміст висловлення зазвичай зрозумілий.
B1	Має достатній запас для спілкування на повсякденні теми: сім'я, захоплення, робота, подорожі, поточні події. Може компенсувати прогалини описовими конструкціями.	Добре контролює елементарну лексику, але під час висловлення складніших думок або обговорення незнайомих тем припускається суттєвих помилок. Належно використовує широкий набір простої лексики на знайомі теми.	Досить правильно використовує поширені конструкції та моделі в передбачуваних ситуаціях. Помилки трапляються, помітний вплив рідної мови, але думка залишається зрозумілою.
B2	Має достатньо широкий запас із більшості загальних і професійних тем. Володіє основною термінологією своєї спеціальності, може змінювати формулювання, уникати повторів і використовувати типові словосполучення. Прогалини ще можуть спричиняти паузи й описові заміни.	Лексична точність загалом висока. Можливі окремі випадки плутанини або неправильного вибору слова, але вони не перешкоджають комунікації.	Демонструє відносно високий рівень граматичного контролю та не припускається помилок, які призводять до непорозуміння. Можливі поодинокі несистематичні помилки. Прості структури використовує впевнено, складні – іноді дещо негнучко або неточно.
C1	Має широкий лексичний запас, який дозволяє легко долати прогалини за допомогою перефразування. Майже не шукає слів, використовує синоніми, поширені ідіоми, розмовні вислови та фахову термінологію своєї спеціальності.	Доречно використовує менш поширену лексику й ідіоми. Можливі незначні обмовки, але суттєві лексичні помилки відсутні.	Постійно підтримує високий рівень граматичної правильності; помилки рідкісні й малопомітні.
C2	Дуже широкий лексичний репертуар, зокрема ідіоматичні й розмовні вислови; розуміє та передає конотативні, тобто додаткові смислові й емоційні, відтінки.	Послідовно правильне та доречне використання лексики.	Стабільно контролює складні граматичні структури навіть під час одночасного планування висловлення або стеження за реакцією співрозмовників.

Джерело: Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume, 2020, p. 131–132

© Павлюк Роман, 2026

Опрацювання наукових публікацій співвідноситься з дескрипторами читання складних текстів, у яких автори обстоюють певну позицію; представлення й обговорення результатів – із дескрипторами розгорнутого усного висловлення та участі у фаховій дискусії; підготовка наукових текстів – зі створенням чітких, докладних і аргументованих письмових повідомлень. Для виконання цих завдань також потрібні достатній запас фахової лексики та граматичний контроль, за якого помилки не перешкоджають розумінню. Сукупність таких характеристик відповідає дескрипторам рівня B2. Дескриптори B1 описують можливості самостійного користувача переважно щодо знайомих тем і простіших зв'язних текстів, тоді як C1 передбачає вищий ступінь гнучкості й точності мовлення. Тому B2 визначено як теоретично обґрунтований мінімальний орієнтир, а не як рівень, прямо встановлений нормативними документами.

Відповідно до аналізу нормативних документів, які містять вимоги чи описи до рівня володіння англійською мовою на третьому (освітньо-науковому) рівні можна встановити, що метою іншомовної підготовки в аспірантурі є формування здатності до професійного, академічного та наукового спілкування іноземною мовою у відповідній галузі досліджень.

Функція фонетичних, граматичних, лексичних навичок та навичок читання, аудіювання, письма і говоріння на рівні аспірантури є не самостійною кінцевою метою, а засобами здійснення наукової діяльності для: читання й критичного аналізу іншомовних наукових публікацій; розуміння лекцій, доповідей і дискусій; використання термінології відповідної спеціальності; написання анотацій, тез, статей і дослідницьких пропозицій; представлення результатів власного дослідження; участі в конференціях і фахових дискусіях; академічного листування та міжнародної співпраці; аргументування й захисту наукової позиції.

Отже, основною метою та завданням іншомовної підготовки здобувачів ступеня доктора філософії є не ізольоване засвоєння фонетичних, лексичних і граматичних явищ іноземної мови, а формування та вдосконалення іншомовної академічної і професійно-комунікативної компетентності, необхідної для пошуку й критичного опрацювання наукової інформації, створення академічних текстів, представлення результатів дослідження та участі у професійній науковій комунікації за відповідною спеціальністю.

У площині описаних вимог до кожного рівня володіння англійською мовою можна встановити, для повноцінного виконання освітньо-наукової програми здобувачеві ступеня доктора філософії доцільно володіти іноземною мовою на рівні не нижче B2 CEFR, оскільки цей рівень забезпечує самостійну роботу з фаховими джерелами, підготовку академічних текстів, представлення результатів дослідження та участь у професійній науковій комунікації.

Такий рівень можна обґрунтувати сукупністю положень: у CEFR рівень B2 передбачає розуміння фахових дискусій і складних текстів, достатньо вільне спілкування та створення аргументованих текстів; нормативні документи щодо підготовки докторів філософії вимагають іншомовної академічної та наукової комунікації;

Аналіз нормативних вимог і дескрипторів CEFR дає підстави визначити рівень B2 як мінімально достатній орієнтир іншомовної компетентності здобувача ступеня доктора філософії для здійснення професійної та академічної комунікації.

Методологічні засади професійно орієнтованого навчання англійської мови систематизовано в дослідженні K. Hyland (2022). Автор визначає аналіз потреб вихідною основою проєктування курсу та наголошує на принципах жанрової орієнтованості, контекстної релевантності, автентичності, комунікативної спрямованості й урахування дисциплінарної варіативності наукового дискурсу. Відповідно, зміст англомовної підготовки аспірантів має формуватися на основі аналізу актуальних для певної наукової галузі жанрів, термінології та реальних комунікативних ситуацій, а його реалізація потребує співпраці викладачів мови, фахівців відповідної галузі та самих здобувачів.

Суголосним із цими положеннями є дослідження Т. Крисанової (2026). Авторка вказує, що відповідно до вимог сьогодення принципи спілкування англійською мовою здобувачів освіти ґрунтуються на методологічних основах навчання академічної англійської:

© Павлюк Роман, 2026

1. Принцип жанрової орієнтованості, коли аспірант опановує специфіку створення та інтерпретації текстів різних академічних жанрів. Такий підхід забезпечує усвідомлення структурних, мовних і стилістичних особливостей академічного письма.

2. Принцип аналітичної обробки академічного тексту, що передбачає розвиток умінь критичного читання. Реалізація цього принципу дозволяє аспірантам інтегрувати прочитане у власний дослідницький контекст та вибудовувати обґрунтовану наукову позицію.

3. Принцип професійної інтеракції демонструє необхідність формування здатності до участі в академічній комунікації, зокрема представлення результатів дослідження та ведення наукової дискусії.

4. Принцип термінологічної релевантності, відповідно до якого академічне англомовне спілкування спрямоване на системне формування індивідуального термінологічного апарату дослідження. Опанування термінології розглядається як умова точності наукового висловлення та як засіб інтеграції здобувача у фахову наукову спільноту.

5. Принцип автономізації навчання передбачає розвиток здатності до самостійного планування та рефлексії власної навчально-дослідницької діяльності. Він реалізується через формування навичок постановки цілей, контролю прогресу та критичного оцінювання результатів.

Виходячи з такої логіки добору принципів формування та розвитку навичок англомовного академічного спілкування здобувачів третього (освітньо-наукового) ступеня, Т. Крисанова (2026) пропонує структурувати цей процес у три взаємопов’язані блоки:

1. Письмова академічна діяльність. Блок спрямований на формування здатності продукувати академічні тексти різних жанрів з дотриманням структурної організації та норм наукового стилю.

2. Аналітико-інтерпретаційна академічна діяльність. Блок передбачає роботу з академічними текстами як моделями наукового мислення, сприяючи розвитку критичного читання, аналізу аргументації та формуванню власної дослідницької позиції.

3. Усна академічна діяльність. Блок орієнтований на розвиток умінь представлення результатів дослідження та участі в науковій взаємодії.

Визначені принципи та блоки знаходять розвиток у сучасних дослідженнях, присвячених цифровізації академічного письма, соціально-емоційним умовам іншомовної комунікації та інтеграції мовної і фахової підготовки. Так, дослідження N. Kramar et al. (2024) актуалізує принципи автономізації, контекстності та критичного опрацювання академічного тексту із застосуванням цифрових інструментів. Авторки обґрунтовують доцільність використання Grammarly, QuillBot і ChatGPT для самостійного редагування аспірантами текстів власних досліджень за умови критичної перевірки запропонованих мовних змін, збереження термінологічної точності та дотримання академічної доброчесності.

S. Zhou (2025) розширює методологічні засади навчання академічної англійської соціально-емоційним виміром, пов’язуючи готовність здобувачів до іншомовної комунікації із задоволенням їхніх потреб в автономії, компетентності та пов’язаності з академічною спільнотою. Результати дослідження обґрунтовують доцільність використання варіативних каналів комунікації, автентичних професійних завдань, групових проєктів, поетапної педагогічної підтримки та позитивного зворотного зв’язку.

Інтегративний характер навчання академічної англійської підтверджують результати огляду 146 досліджень, проведеного V. Pavón Vázquez et al. (2026). Автори обґрунтовують принцип інтеграції мовної та фахової підготовки в англомовному освітньому середовищі та наголошують на значенні міждисциплінарної співпраці викладачів мови і фахівців, розвитку дисциплінарної грамотності, урахування різних мовних потреб здобувачів і використання активних методів – проєктного та перевернутого навчання, гейміфікації й цифрових технологій.

Таким чином, методологічні засади навчання академічної англійської аспірантів утворюють взаємопов’язану систему, що поєднує жанрову орієнтованість, аналітичне

© Павлюк Роман, 2026

опрацювання академічних текстів, професійну інтеракцію, термінологічну релевантність та автономізацію навчання.

Беручи за основу таку логіку та описані вище вимоги до рівня володіння академічною англійською мовою для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня в межах вивчення освітнього компонента «Англійська мова в науковому спілкуванні» за спеціальностями 053 / С4 Психологія та 016 / А6 Спеціальна освіта, які знайшли своє відображення у працях українських та зарубіжних науковців, пропонуємо таку його методологічну основу та структуру.

Дисципліна «Англійська мова в науковому спілкуванні» орієнтована на розвиток комплексної іншомовної комунікативної компетентності, необхідної молодому науковцю для успішної інтеграції в міжнародний академічний простір та глобальну дослідницьку спільноту у сфері психології а спеціальної освіти.

Зміст дисципліни охоплює специфіку англомовного наукового дискурсу, стратегії ефективного академічного письма та усного наукового спілкування; формування навичок критичного аналізу та реферування англомовних психологічних та педагогічних досліджень; формування умінь представляти результати власної дослідницької роботи англійською мовою (у форматі доповідей та презентацій на міжнародних конференціях); розвиток здатності написання та оформлення наукових статей, тез відповідно до вимог міжнародних видань (Scopus, Web of Science) та академічних стандартів, а також розвитку навичок професійної взаємодії в межах міжнародної академічної мобільності.

Для успішного опанування курсу аспіранти мають володіти такими знаннями, уміннями та навичками: мовна компетентність: володіння англійською мовою на рівні B2 (згідно з CEFR), здатність читати, реферувати та аналізувати автентичні наукові тексти; теоретичне підґрунтя: знання базового понятійно-категоріального апарату, сучасних парадигм та методології досліджень у своїй галузі знань; дослідницькі навички: розуміння архітектури наукового пошуку, логіки побудови експерименту, а також володіння базовими принципами академічної доброчесності та популяризації результатів праці.

У контексті завдань опанування англійської мови в науковому спілкуванні, у здобувачів має бути сформовано:

- *знання* про: лексико-граматичні особливості академічного стилю англійської мови (*Academic English*) та правила вживання мовних кліше для наукових текстів; структуру та вимоги до написання міжнародних наукових публікацій (зокрема, стандарти *IMRaD*: *Introduction, Methods, Results, and Discussion*); жанрові характеристики наукових текстів (анотацій/тез (*abstracts*), наукових статей, рецензій, супровідних листів до редакцій); стратегії та правила презентації наукових результатів на міжнародних конференціях, панельних дискусіях та круглих столах; принципи академічної доброчесності в англомовному науковому просторі, правила цитування та уникнення плагіату (*paraphrasing, summarizing*);
- *уміння:* писати та редагувати власні наукові праці (статті, тези доповідей, анотації) англійською мовою відповідно до міжнародних стандартів; здійснювати пошук, аналіз та реферування англомовної наукової літератури з тематики власного дисертаційного дослідження; виступати з доповідями англійською мовою на міжнародних наукових заходах; вести професійний діалог (дискутувати, відповідати на запитання опонентів, аргументувати власну наукову позицію); вести ділове та наукове листування з іноземними колегами, редакціями міжнародних журналів (Scopus/WoS) та оргкомітетами конференцій;
- *здатність:* презентувати результати свого дисертаційного дослідження в іншомовному науковому просторі (як усно, так і письмово); інтегруватися у міжнародну наукову спільноту, брати участь у грантових програмах, міжнародних дослідницьких проєктах та програмах академічної мобільності; критично оцінювати та рецензувати англомовний науковий контент у своїй галузі знань; самостійно вдосконалювати рівень володіння англійською мовою для розв’язання нових дослідницьких та педагогічних завдань (*lifelong learning*).

© Павлюк Роман, 2026

Орієнтовну тематику відповідно до завдань та мети опанування англійської мови в науковому спілкуванні представлено в Таблиці 3.

Таблиця 3

Тематика для англійської мови в науковому спілкуванні

Модуль	Тема	Опис
Основи академічного письма та міжнародного дизайну наукового дискурсу	Специфіка академічного стилю (Academic Style) в англомовному науковому середовищі	Ознаки академічного тексту: об'єктивність, точність, лаконічність. Уникнення розмовних конструкцій та суб'єктивізму. Особливості вживання граматичних структур (пасивний стан, інфінітивні та дієприкметникові звороти, модальні дієслова) в англомовних наукових текстах.
	Academic Proofreading	Аналіз та стилістичне редагування речень з типовими помилками. Трансформація неформального стилю викладу на науковий
	Структура наукової статті за стандартом IMRAD	Архітектоніка міжнародної наукової публікації (Introduction, Methods, Results, Discussion). Правила цитування та оформлення посилань відповідно до міжнародних стандартів (APA style як базовий для психологічних наук). Забезпечення академічної доброчесності
	Робота з автентичними статтями за профілем дослідження аспірантів (на базі Scopus/WoS)	Формування інваріантів фахової термінології спеціальної психології англійською мовою.
Технології анотування та реферування іншомовних наукових джерел	Стратегії анотування (Abstracting) наукового тексту	Види анотацій (інформаційні, індикативні). Мовні кліше (clichés) та вступні штампи для опису актуальності, об'єкта, предмета та методології психологічного дослідження англійською мовою
	Написання авторської анотації (Abstract)	Написання авторської анотації (Abstract) до власного дисертаційного дослідження (або статті) з дотриманням вимог щодо кількості слів та структури
	Аналітико-синтетична обробка тексту: Реферування (Summarizing)	Методика компресії наукового тексту. Техніки ефективного перефразування (paraphrasing) та узагальнення без втрати змісту і без порушення норм академічної доброчесності
	Складання реферативного огляду (Summary)	Складання реферативного огляду (Summary) англомовної наукової монографії або серії статей
Іншомовна презентація результатів досліджень та наукова комунікація	Дизайн та підготовка англомовної наукової доповіді / презентації	Структура публічного виступу на міжнародній конференції. Мовні засоби для візуалізації даних, графіків та таблиць (статистичний аналіз психологічних емпіричних даних англійською мовою). Стратегії ведення наукової дискусії та відповідей на запитання
	Academic Pitching & Presentation	Захист аспірантами мультимедійних презентацій за темою власного дослідження (створених у Microsoft Office Power Point відповідно до вимог ОНП) з подальшим обговоренням та моделюванням ситуації наукової дискусії

Складено автором самостійно

© Павлюк Роман, 2026

Особливістю запропонованого змісту є поєднання навчання академічної англійської мови з роботою над матеріалами власного дисертаційного дослідження аспіранта. Завдання з анотування, реферування, редагування тексту та підготовки усної доповіді передбачають використання джерел і результатів досліджень у галузях психології або спеціальної освіти. Отже, зміст дисципліни визначено не лише за мовними темами чи академічними жанрами, а й за дослідницькими діями, які аспірант має виконувати англійською мовою. Запропонована структура має проєктний характер і потребує подальшої апробації.

Отже, зіставлення нормативних вимог до підготовки докторів філософії, стандартів вищої освіти зі спеціальностей «Психологія» і «Спеціальна освіта» та дескрипторів CEFR дає підстави визначити рівень B2 як мінімально достатній орієнтир іншомовної компетентності аспірантів. Іншомовна підготовка на цьому рівні має бути спрямована не на ізольоване засвоєння мовних явищ, а на їхнє застосування в науковій діяльності: критичне опрацювання фахових джерел, створення академічних текстів, представлення й обговорення результатів дослідження та міжнародну професійну взаємодію. Відповідно, запропонований зміст дисципліни «Англійська мова в науковому спілкуванні» доцільно структурувати за трьома взаємопов'язаними напрямами – академічне письмо, аналітико-інтерпретаційна робота з іншомовними джерелами та усна наукова комунікація.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз засвідчив, що чинні нормативні документи не встановлюють єдиного достатнього рівня володіння англійською мовою для всіх здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня за шкалою CEFR. Водночас Порядок підготовки докторів філософії, Національна рамка кваліфікацій і стандарти вищої освіти визначають функціональні вимоги до іншомовної підготовки аспірантів: здатність використовувати академічну іноземну мову в професійній діяльності й дослідженнях, працювати в міжнародному контексті, опрацьовувати наукову інформацію, презентувати та обговорювати результати досліджень і готувати наукові публікації.

Зіставлення зазначених вимог із дескрипторами Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти дало підстави теоретично обґрунтувати рівень B2 як мінімально достатній орієнтир іншомовної компетентності аспірантів. На цьому рівні здобувач здатний розуміти складні фахові тексти й професійні дискусії, використовувати основну термінологію своєї спеціальності, досить вільно брати участь у науковому обговоренні та створювати чіткі аргументовані тексти. Отже, рівень B2 доцільно визначати як вхідну передумову опанування дисципліни «Англійська мова в науковому спілкуванні», а подальший розвиток іншомовної компетентності спрямовувати на виконання конкретних академічних і дослідницьких завдань.

На основі одержаних результатів спроєктовано орієнтовний зміст дисципліни, структурований за трьома взаємопов'язаними напрямами: академічне письмо, аналітико-інтерпретаційна робота з іншомовними науковими джерелами та усна наукова комунікація. Запропонований зміст дисципліни є результатом теоретичного аналізу та педагогічного проєктування; його ефективність у підготовці аспірантів наразі не перевірено експериментально.

Перспективи подальших досліджень охоплюють розроблення критеріїв і діагностичного інструментарію для визначення вхідного рівня англійської мови, деталізацію програмних результатів навчання та експериментальну перевірку ефективності запропонованого змісту дисципліни.

Список використаних джерел

1. Данілавічютє Е. Нейропсихолінгвосинергетика опанування навичок використання англійської мови у науковому спілкуванні спеціальними педагогами та психологами. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2025. № 118 (2). С. 37–52. DOI: https://doi.org/10.33189/ectu.v118i2.248

© Павлюк Роман, 2026

2. Крисанова Т. А. Формування академічної англомовної компетентності аспірантів: інтегрований підхід до організації самостійної роботи. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. № 2. 2026. С. 40–45. DOI: https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2026.2.6

3. Огреніч М. А. Зміст навчання англійської мови в аспірантурі. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2021. № 198. С. 149–152. DOI: https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-198-149-152

4. Павлюк Р. О., Когут І. В. Засоби наукової комунікації у формуванні дослідницької компетентності майбутнього психолога. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2019. № 3–4 (66–67). С. 59–66. DOI: https://doi.org/10.28925/2078-1687.2019.3-4.5966

5. Постанова КМУ «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (№ 1341 від 23 листопада 2011 р.) (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text (дата звернення: 28.07.2026)

6. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» (№ 261 від 23 березня 2016 р.) (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text (дата звернення: 28.07.2026).

7. Резунова О. С. Формування культури наукового мовлення майбутніх докторів філософії на заняттях англійської мови. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2019. Вип. 23. Т. 3. С. 128–133. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/23.166817

8. Стандарт вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальності 053 «Психологія» (затверджено наказом МОН України від 20 липня 2022 року № 646). URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/07/21/053-Psykholohiya-dok.filos-647-20.07.2022.pdf (дата звернення: 28.07.2026)

9. Стандарт вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта» (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 1 грудня 2023 року № 1470). URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2023/01.12.2023/016-Spetsialna.osvita.-dok.filosofiyi-1470-01.12.2023.pdf (дата звернення: 28.07.2026).

10. Теличко Н. В., Кравченко Т. М. Англійська мова як засіб комунікації сучасного фахівця в освіті і науці. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 68. Т.2. С. 170–173. DOI: https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/68.2.34

11. Bausells Espín A., Giner Alonso D. Competencias lingüísticas y comunicación inclusiva a través de la mediación en inglés para fines específicos. *Revista Electrónica De Lingüística Aplicada*. 2024. № 23 (1). DOI: https://doi.org/10.58859/rael.v23i1.691

12. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2020. 278 p. URL: https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4 (дата звернення: 28.07.2026).

13. Hyland K. English for Specific Purposes: What is it and where is it taking us? *ESP Today*. 2022. № 10 (2). P. 202–220. DOI: https://doi.org/10.18485/esptoday.2022.10.2.1

14. Kramar N., Bedrych Y., Shelkovnikova Z. Ukrainian PhD students' attitudes toward ai language processing tools in the context of English for academic purposes. *Advanced Education*. 2024. № 12 (24). P. 41–57. DOI: https://doi.org/10.20535/2410-8286.305061

15. Morris C., Deehan J., MacDonald A. Written argumentation research in English and science: a scoping review. *Cogent Education*. 2024. № 11 (1). DOI: https://doi.org/10.1080/2331186X.2024.2356983

16. Pavón Vázquez V., Ávila López J., Pimentel Velázquez C. Exploring the pedagogical dimension for English-taught courses in European higher education: a scoping review. *Language Teaching Research*. 2026. DOI: https://doi.org/10.1177/13621688251410358

17. Si K., Zhang Y., Zhang D. English proficiency and national competitiveness in sustainable development research based on a bibliometric analysis. *Discover Sustainability.* 2025. Vol. 6. Art. 547. DOI: https://doi.org/10.1007/s43621-025-01447-8

18. Tarango J., Armendáriz-Núñez E., González-Quiñones F. Cultura científica y su influencia en la admisión a programas doctorales: un análisis longitudinal basado en competencias académicas. *Ibersid: Revista De Sistemas De información Y documentación*. 2025. № 19 (1). P. 111–122. DOI: https://doi.org/10.54886/ibersid.v19i1.5098

19. Torrijos-Martí I. Beyond fluency: perceived professional growth across repeated simulation cycles in scientific English for psychology. *Frontiers in Education.* 2026. № 11. Art. 1855680. DOI: https://doi.org/10.3389/feduc.2026.1855680

© Павлюк Роман, 2026

20. Zhou S. Empowering academic communication in EMI higher education: Understanding the role of social-emotional need satisfaction in motivation and willingness to communicate. *Journal of English for Academic Purposes*. 2025. Vol. 78. Art. 101582. DOI: https://doi.org/10.1016/j.jeap.2025.101582

References

Danilavichiutie, E. (2025). Neiropsykholinhvosynerhetyka opanuvannia navychok vykorystannia anhliiskoi movy u naukovomu spilkuvanni spetsialnymy pedahohamy ta psykholohamy [Neuropsycholinguistic synergetics of mastering the skills of using English in scientific communication by special educators and psychologists]. *Exceptional Child: Teaching And Upbringing,* 118 (2), 37–52. https://doi.org/10.33189/ectu.v118i2.248

Krysanova, T. A. (2026). Formuvannia akademichnoi anhlomovnoi kompetentnosti aspirantiv: intehrovanyi pidkhid do orhanizatsii samostiinoi roboty [Formation of academic English language competence of postgraduate students: an integrated approach to organizing independent work]. *Academic Studies. Series "Pedagogy",* 2, 40–45. https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2026.2.6

Ohrenich, M. A. (2021). Zmist navchannia anhliiskoi movy v aspiranturi [The content of English language teaching in postgraduate studies]. *Naukovi zapysky. Seriia: Pedahohichni nauky*, 198, 149–152. https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-198-149-152

Pavliuk, R. O., Kohut, I. V. (2019). Zasoby naukovoi komunikatsii u formuvanni doslidnytskoi kompetentnosti maibutnoho psykholoha [Means of scientific communication in the formation of research competence of a future psychologist]. *Pedagogical Process: Theory and Practice*, 3–4 (66–67), 59–66. https://doi.org/10.28925/2078-1687.2019.3-4.5966

Postanova KMU «Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii» (№ 1341 vid 23 lystopada 2011 r.) (zi zminamy) [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the National Qualifications Framework" (No. 1341 of November 23, 2011) (as amended)] (2011). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text

Postanova KMU «Pro zatverdzhennia Poriadku pidhotovky zdobuvachiv vyshchoi osvity stupenia doktora filosofii ta doktora nauk u zakladakh vyshchoi osvity (naukovykh ustanovakh)» (№ 261 vid 23 bereznia 2016 r.) (zi zminamy) [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Procedure for Training Applicants for the Degree of Doctor of Philosophy and Doctor of Science in Higher Education Institutions (Research Institutions)" (No. 261 of March 23, 2016) (as amended)] (2016). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text

Rezunova, O. S. (2019). Formuvannia kultury naukovoho movlennia maibutnikh doktoriv filosofii na zaniattiakh anhliiskoi movy [Formation of a culture of scientific speech of future doctors of philosophy in English classes]. *Pedagogical innovation: modernity and perspectives,* 23 (3), 128–133. https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/23.166817

Standart vyshchoi osvity tretoho (osvitno-naukovoho) rivnia zi spetsialnosti 053 "Psykholohiia" (zatverdzheno nakazom MON Ukrainy vid 20 lypnia 2022 roku № 646). [The standard of higher education of the third (educational and scientific) level in the specialty 053 "Psychology" (approved by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated July 20, 2022 No. 646)] (2022). https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/07/21/053-Psykholohiya-dok.filos-647-20.07.2022.pdf

Standart vyshchoi osvity tretoho (osvitno-naukovoho) rivnia zi spetsialnosti 016 «Spetsialna osvita» (zatverdzheno nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 1 hrudnia 2023 roku № 1470) [Standard of higher education of the third (educational and scientific) level in the specialty 016 "Special Education" (approved by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated December 1, 2023 No. 1470)] (2023). https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2023/01.12.2023/016-Spetsialna.osvita.-dok.filosofiyi-1470-01.12.2023.pdf

Telychko, N. V., Kravchenko, T. M. (2024). Anhliiska mova yak zasib komunikatsii suchasnoho fakhivtsia v osviti i nautsi [English as a means of communication for a modern specialist in education and science]. *Innovative Pedagogy,* 68 (2), 170–173. https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/68.2.34

Bausells Espín, A., Giner Alonso, D. (2025). Competencias lingüísticas y comunicación inclusiva a través de la mediación en inglés para fines específicos. *Revista Electrónica De Lingüística Aplicada*, 23 (1). https://doi.org/10.58859/rael.v23i1.691

© Павлюк Роман, 2026

Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume (2020). Council of Europe Publishing. https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4

Hyland, K. (2022). English for Specific Purposes: What is it and where is it taking us? *ESP Today*. 10 (2). 202–220. https://doi.org/10.1186/s40862-022-00184-z

Kramar, N., Bedrych, Y., & Shelkovnikova, Z. (2024). Ukrainian PhD students' attitudes toward AI language processing tools in the context of English for academic purposes. *Advanced Education*. 12 (24). 41–57. https://doi.org/10.20535/2410-8286.305061

Morris, C., Deehan, J., & MacDonld, A. (2024). Written argumentation research in English and science: a scoping review. *Cogent Education*. 11 (1). https://doi.org/10.1080/2331186X.2024.2356983

Pavón Vázquez, V., Ávila López, J., & Pimentel Velázquez, C. (2026). Exploring the pedagogical dimension for English-taught courses in European higher education: a scoping review. *Language Teaching Research*. https://doi.org/10.1177/13621688251410358

Si, K., Zhang, Y. & Zhang, D. (2025). English proficiency and national competitiveness in sustainable development research based on a bibliometric analysis. *Discover Sustainability,* 6, 547. https://doi.org/10.1007/s43621-025-01447-8

Tarango, J., Armendáriz-Núñez, E., & González-Quiñones, F. (2025). Cultura científica y su influencia en la admisión a programas doctorales: un análisis longitudinal basado en competencias académicas. *Ibersid: Revista De Sistemas De información Y documentación*. 19 (1). 111–122. https://doi.org/10.54886/ibersid.v19i1.5098

Torrijos-Martí, I. (2026). Beyond fluency: perceived professional growth across repeated simulation cycles in scientific English for psychology. *Frontiers in Education,* 11, 1855680. https://doi.org/10.3389/feduc.2026.1855680

Zhou, S. (2025). Empowering academic communication in EMI higher education: Understanding the role of social-emotional need satisfaction in motivation and willingness to communicate. *Journal of English for Academic Purposes*, 78, 101582. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2025.101582

Стаття надійшла до редакції.28.07.2026
Прийнято до друку 29.10.2026
Опубліковано 30.10.2026

ENGLISH FOR SCIENTIFIC COMMUNICATION IN PHD TRAINING: PROFICIENCY LEVEL AND COURSE CONTENT

Poman Pavliuk
https://orcid.org/0000-0002-8957-6158
PhD in Education, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Special Education and Inclusion,
Deputy Dean for Academic Affairs of Faculty of Psychology and Special Education,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
18/2 Ihor Shamo blvd, 02154, Kyiv, Ukraine
r.pavliuk@kubg.edu.ua

The article substantiates the minimum English language proficiency level required of students pursuing the third (educational and research) level of higher education and proposes an indicative syllabus for the course English for Scientific Communication within the Psychology and Special Education programmes. The methods employed include the analysis and systematisation of regulatory documents and scholarly sources, content analysis of the Common European Framework of Reference for Languages, comparison of regulatory requirements with CEFR descriptors, as well as pedagogical design and modelling. The findings indicate that Ukrainian legislation and higher education standards do not establish a uniform CEFR-based foreign language proficiency level for PhD students. However, they require students to use an academic foreign language in professional and research activities, work in an international context, process scholarly information, present and discuss research findings, and prepare scholarly publications. Comparing these requirements with the CEFR descriptors for listening,

© Павлюк Роман, 2026

reading, speaking, writing, vocabulary range, and grammatical accuracy provided grounds for identifying B2 as the minimum sufficient benchmark for PhD students' foreign language competence. The study demonstrates that linguistic knowledge and language skills should not be developed in isolation but as tools for academic and professional research communication. The proposed course content is structured around three interrelated areas: academic writing; analytical and interpretive work with foreign-language sources; and the oral presentation of research findings and scholarly interaction. The proposed course structure is designed to develop PhD students' ability to use international sources in accordance with academic integrity principles, produce academic texts, and present their research findings. Its effectiveness remains to be tested empirically.

Keywords: *academic writing, B2 level, course content, Doctor of Philosophy, English for scientific communication, foreign language competence, Psychology, Special Tducation.*

© Павлюк Роман, 2026